

I R O D A L M I T Á J É K O Z T A T Ó

Az egyes könyvismertetések utáni kis bibliográfiákat közlünk. Ezekben felsoroljuk a szerző egyéb műveit, vagy ugyanazzal a témával foglalkozó más könyveket. A könyvtárosok e kis bibliográfiák segítségével ajánlhatnak műveket azok részére, akik a tárggyal alaposabban kívánnak megismerkedni, vagy hasonló témájú könyveket szeretnének olvasni.

P O L I T I K A I M Ű V E K

LENIN MŰVEI 8. KÖTET

Szikra

Lenin műveinek nyolcadik kötetében azok a munkák és cikkek jelentek meg, melyek az 1905 január—július közti időszakból származnak.

A forradalmi események ebben az időszakban óriási feladatokat róttak a pártra elméletileg és gyakorlatilag egyaránt. Az 1905. január 9-i események megmutatták, hogy a helyzet érik a fegyveres felkelésre, a forradalmi rohamra. Milyen célkitűzésekért harcoljon a párt, milyen taktikát alkalmazzon, mely osztályok és pártok ellen harcoljon, melyekkel lépjen szövetségre? Magát a fegyveres felkelést meg kell-e szervezni, fel kell-e fegyverezni a munkásokat — avagy megelégedjünk azzal a mensevik jelszóval, hogy fegyverezzük fel őket »az önfelfegyverzés égető szükségességének tudatával? Mindezekre a kérdésekre válaszolni kellett — de nem úgy, mint az előző évtizedekben, mikor ezek még valóban csak elméleti kérdések voltak, hanem konkrétan, gyakorlatilag, s főleg gyorsan, mert a forradalom nem vár.

Lenin. műveinek nyolcadik köteté nemcsak ezekre a kérdésekre ad választ, hanem azt is megmutatja, hogy miként kell az események hatása alatt új taktikai irányt kidolgozni — az események mélyreható, részletes elemzése alapján, a munkásosztály és a haladás érdekeit tartva szem előtt.

Lenin e kötetben számos cikkben elemezte az önkényuralom katonai csődjét, politikai válságát és a forradalom szük-

ségszerű voltát. Ezekben a cikkekben — »Az önkényuralom és a proletariátus«, »Port Artur eleste«, »Az európai tőke és az önkényuralom« stb. — rendkívül érdekes leleplezéseket olvashatunk az önkényuralom belső rothadságáról, az európai burzsoázia szerepéről. E cikkeket kiegészítik azok, amelyek az orosz liberális burzsoázia felemás politikájáról, meghunyászkodásáról szólnak: »A liberálisok agrárprogrammja«, »A burzsoá árulás első lépései«, »A fehéresztyús forradalmárok«, »A proletariátus harcol, a burzsoázia megalázkodik« stb.

Leninnek, a pártnak azonban nemcsak a cári önkényuralom ellen, a burzsoázia árulásá ellen kellett harcolnia, hanem a párton belül is, a mensevizmus ellen, az új »Iszakra« opportunistá uszálypolitikája ellen is. A kongresszus összehívásáért folyó harccal, a pártválság történetével, a mensevik taktikai »elvek« beható bírálatával foglalkozik Leninnek számos, e kötetben megjelent cikke: »Elég volt«, »Az OSzDMP szakadásának rövid leírása«, »Kell-e szerveznünk a forradalmat?«, »A proletariátus és a parasztság forradalmi - demokratikus diktatúrája« stb.

Az e kötetben megjelent cikkek nélkülözhetetlenek a párttörténeti propagandisták számára, de fontosak mindenki számára, aki politikával foglalkozik. Valamennyien megtanulhatjuk belőle, hogy miként kell a marxizmus tételeit az adott helyzetre alkalmazni, dogmatizmus nélkül továbbfejleszteni. (B. Gy.)

Eddig megjelentek: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 21—33 kötetek.

Sztálin, I. V. Művel. I. kötet. 1901—1907. Bp.: Szikra, 1950. 78—168. old.

Pankratova, A. M.: Az első orosz forradalom. 1905—1907. Fordította: S. Nyirő Jószef. Bp.: Szikra, 1951. 5—117 old.

AZ ILLEGÁLIS SZABAD NÉP

Szikra

Ez év február 1-én múlt 12 esztendeje annak, hogy először jelent meg a Kommunisták Magyarországi Pártjának lapja, az illegális Szabad Nép.

1942 februárjában második esztendeje tartott a Szovjethatalom ellen szervezett fasiszta háború. A Szovjetunió népei rendkívüli áldozatokat hozva keltek fel a Szovjet Haza védelmére, a faszizmus szétzúzására és a hitleri elnyomás ígájában szenvedő népek felszabadítására. A magyar uralkodó osztályok, huszonöt esztendő országrontó politikájának méltó folytatásaként, a fasiszta Németország hűbéresévé változtatták Magyarországot; s Hitler oldalán vettek részt a szovjetellenes agresszióban.

Ilyen körülmények között rendkívül nagy jelentősége volt egy olyan lapnak, mely a nehéz helyzet kívánta feladatokat, világosan meg tudja jelölni, utat tud mutatni, irányítani képes a munkásosztály és a dolgozó tömegek háborúellenes harcát. Az illegális Szabad Népnek most közrebocsátott kilenc példánya (az első szám 1942 február 1-én jelent meg, a kötetben közölt utolsó szám 1944. decemberében) szinte minden sorában a fő feladat: a faszizmus megsemmisítésére mozgósítja a haladás erőit. Első számának programadó vezércikkében »a független, szabad, demokratikus Magyarország« jelszavában jelöli meg ezt a feladatot, megmutatva e jelszó valósággá változtatásának konkrét útját és feltételeit. Első számának megjelenésétől kezdve fáradhatatlan propagandistájává válik a demokratikus erők nemzeti összefogásának. A faszizmus elleni harc »érdeke a munkásságnak éppúgy, mint a parasztságnak és a polgárságnak, sőt az uralkodó osztály egy részének is. Ezt a harcot tehát a nemzet döntő többségének akaratává kell tenni — hirdette. — Erre és a harc megszervezésére a munkásosztály hivatott.« Nagy segítséget nyújt az illegális Szabad Nép a munkásosztály megnyeréséért vívott harcban. Sokoldalú, szívós és türelmes felvilágosító munkát kellett kifejteni e téren a frakciósok, a jobboldali szociáldemokraták és egyéb ellenséges elemek befolyása ellen. Több cikk és munkáslevél leplezi le a munkásság félrevezetésére irányuló kísérleteket és jelöli ki feladatként a kommunisták vezette munkásegység megteremté-

sét. A kommunisták — és hozzátehetjük: az illegális Szabad Nép — szívós munkája eredményeként a párt egyre mélyebb gyökereket eresztett a munkásság körében és egyre nagyobb tömegeket tudott harcba vinni a háború megszüntetéséért.

Az illegális Szabad Nép azonban nemcsak az ipari munkások, hanem a parasztság megnyeréséért is harcolt. Rendszeresen közölt a parasztság nyomorát, kizsákmányolt helyzetét ismertető cikkeket, s a háború csapásait a saját bőrén érző parasztságot a munkásosztály vezette nemzeti egységfrontba igyekezett bevonni. »A parasztság tudja, hogy földet, kenyeret csak úgy kaphat, ha az ország... kilép ebből az értelmetlen háborúból. Ezt viszont csak úgy tudja elérni, ha együtt küzd városi testvéreivel: az ipari dolgozókkal.«

S mint ahogy a párt ereje a tömegekkel való eltérhetetlen kapcsolatán nyugszik, úgy az illegális Szabad Nép ereje, hatásfoka elsősorban a tömegekkel való összeforrottságán alapult. Egyetlen száma sincs, melyben ne közölne több munkáslevelet. Ezekben a levelekben egyszerű dolgozók (természetesen névtelenül) számolnak be saját és üzemük munkájáról, harcáról, tapasztalatokról, harci módszereket adva át más területen dolgozó elvtársaiknak. »Minden elvtárs a Szabad Nép munkatársa« — írja az illegális Szabad Nép egyik cikkében, melyben »elsőrendű pártfeladatként« állítja az elvtársak elé a munkáslevelezés megszervezését. Mozgósító erőt adott az illegális Szabad Népnek az a tény, hogy minden sorát a marxizmus-leninizmus igazságának fénye hatotta át, s így tudott utat mutatni a háború borzalmaitól szabadulást kereső tömegeknek. (I. B.)

Réti László: **A Magyar Kommunista Párt harca az elnyomás éveiben.** (1947.) 3. kiad. Bp.: Szikra, 1948. 19. old. (Okta-tási füzetek. Városi tanfolyam 2.)

Orbán Sándor—Szerémi Borbála: **Rózsa Ferenc és Richárd.** Bp.: Művelt Nép, 1953. 36 old. (Utmutató városi és falusi elő-adók számára 169.)

T. Szerémi Borbála: **Schönherz Zoltán.** Bp.: Ifjúsági Kk. 1952. 55 old. 8 t.

A magyar szabadságerő. A Magyar Kommunista Párt vértanúi. Bp. Szikra, 1946. 152 old.

Balla Aladárné: **Sallai Imre és Fürst Sándor élete és mártírhalála.** Bp.: Szikra, 1952. 203 old. 9 t.

A magyar munkásmozgalom története képekben. Szerk. a Magyar Munkásmozgalmi Intézet. Összeállította: T. Szerémi Borbála. Bp.: Szikra, 1950. 24 t.

Benjámín László:

ÉVEIM MŰLÁSA

Szépirodalmi Könyvkiadó

Benjámín László költői pályája megkapó és felemelő. Első kötetétől (A csillag nem jött; 1939) egyenes út vezet legújabb verseiig, s ha — különösen a felszabadulás utáni esztendőkből — némelykor megtorpanó is nagyszerű szárnyalása, költészetét egyetlen lobogás, hatalmas lendület jellemzi.

Ez az »örökké élni« tudó, mert az ország minden örömeiben jelenlévő, költő, azon kevesek közé tartozik, akik egyidőben lettek szocialistákká és poétákká. Világában elsődleges élményként az úri elnyomatás hatott, saját bőrén tapasztalta, hogy milyen kíméletlen a kapitalizmus vastörvénye — s küzdött, dacolt, lázadózott ellene. És saját sorsán tanulta meg, hol a helye az emberek között.

A magam életét énekelem,
a magamét — s egyben mindenkiét.
A szegények fájdalmát panaszolom,
de érzem a szegények erejét.
Nem vágyom el tőlük. Ha sietek
nem fölfelé, előre akarok.

(Mássalhangzó)

Már első versei többet mondanak a kísérletezésnél: Benjámín kész költőként jelentkezik. Versei az osztályharc hevében acélosodnak meg, lesznek tömörré. Az ifjú költő hangja villámlik, szeretet és gyöngédség hatja át s dacos, engesztelhetetlen gyűlölet. »*En kikiáltom dicsekedve*« harsogja — »*az ellenséghez tartozom*«.

Tiszta költő. Tudja, mi a felelőssége és vállalja a rászó részét. Nyomorog, asztalán »*kenyér, dohány és könyv*«, felette József Attila ihlető arcképe. Nappal keservesen dolgozik, éjszaka ír, ilyenkor nagyra nő szívében a vers, hogy »*megenyhül majd és az ég kiderül és elpusztítja kínzóit a nép*«. (Levél.)

Felszabadulás előtt nem voltak kétségei: a munkásosztály vezetői csillaga mutatta útját. A szabadság megrészegítette és elkábította. »*Három kétely kapujában*« topogott, bizalmatlanul tekintett körül — még önmagában is kételkedni kezdett.

Minden ma élő költőnk a pártnak köszönheti megújulását, de Benjámín talán a legjobban. Keserves vívódás, nagy harcok után talált magára s azokra, akik

»elhagyták«. A csepeli falujáróknak ajánlott verse nemcsak önvallomás, ars poetica is.

Azt akarom a harcban zászló,
a munkában szárszám legyek.

(Ti szüljétek meg)

S ettől kezdve magas ívben felfelé visz az útja. Eddig munkás költő volt, most okos, kommunista költővé lett. Már nem lázad, harcol. Ódai szárnyalása magasba emeli, de észreveszi az élet »apró« örömeit is. Érett férfikorára írja a legszebb szerelmes verseit, találja meg a barátság és a család örömeit.

Kitűnő költő. Bámulatossággal kezeli a jambust, soha nem elégszik meg a régi formákkal. Képei most gazdagabbak, pátosza megrendítő. Tud gyöngéd és maró, játékos és gúnyos lenni. Skálája széles, hangja mindig egyéni.

Tizenöt éves munkásságának költői gyűjteménye pompás ajándék a magyar irodalom asztalán. (Gera György)

Benjámín László: *Válogatott költemények*. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 40 old. (Szépirodalmi kiskönyvtár 11. sz.)

Benjámín László: *Tűzzel, késsel*. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 72 old.

Déry Tibor:

HAZARÓL, EMBEREKRŐL

Szépirodalmi Könyvkiadó

Benne élni az ország minden napjában, útrakelni olykor s bejárni az egész hazát, önön szemmel-kézzel megtapintani a jót, a rosszat; a szépet diadalra segíteni; közkinccsé tenni ami érték; kibogozni a csomókat — ez az igazi író életének, alkotó munkájának tartalma, egyik legfőbb összetevője.

Déry most megjelent útirajzának minden lapja magánviseli e felfogás tudatosságának jegyeit.

Beutazza az országot a Bükk-fensiktől, a diósgyőri nagyolvasztóktól Kis-Tapolcáig, az Ormánság legkisebb falujáig, s vizsgálat alá veszi az ország-építőmunka, színté valamennyi lényeges területét. Hogyan s miért tért át Kis-Tapolca népe a szövetkezeti gazdálkodásra, hogyan jut el a párt a Bükk le-távolabbi vadonába is s hogyan érvényesül emberformáló ereje, hogyan születik az új értelmiség Miskolc még valoklatlani falu egyetemén, az egyetem falait rakva s építve-formálva önön embersé-

gét, hogyan küzd Borsodnádásd hengerüzemében az új és a régi, mit mutat a mindszenti kubikusok élete mult-jövő mesgyéjén s a nyári éjszakaán milyen eredményeket, hibákat s milyen jövőt taltkar Kisujszállás szocialista városban a holdezüstözte porfüggöny. Jut idő s gond egy balatonmenti úttörő tábor meglátogatására is, s az egyik hajdani magyar népbetegség, az »egyke« jelenlegi helyzetének megvizsgálására.

»...Távcsövel s mikroszkóppal... igyekszem megközelíteni... utazásom célját, az embert« — mondja egyik riportjában Déry, s ami a mikroszkópos vizsgálatot illeti, teljesen be is váltotta ígérését. Vizsgálódásai a tudományos analízis alaposságával, aprólékosságával, gondosságával veszik szemügyre a kérdést s az író igyekszik kibogozni a legtávolabbi összefüggéseket is. Eredmények mellett bőven feltárja a hibákat is. Mint szeizmográf a távoli földremléseket, jelzik ezek az írások új életünk kisebb-nagyobb hibáit, amelyek az elmúlt esztendőkből bizony lépten-nyomon jelentkeztek. »Nincs elég áttekinthető« — írja a diósgyőri bajok egyik jellemzője és oka-ként. Am ezt a mondatot ki lehetne vetíteni összefoglalóként, jellemzőképpen általában az elkövetett hibákra. S ezért bizony irodalmunk is felelős.

E kötet írásai többségükben itt-ott-amott kötetbegyűjtésük előtt is megjelentek s egyik-másik erősen megmozdította az irodalmi közvéleményt, főleg a kritikát. Ma persze már nem lehet vitatni, fennálltak-e vagy sem, tipikusak voltak-e vagy sem azok a hibák, amelyeket Déry szemügyre s tollra vett ezekben az írásokban. A vizsgálódás módszerét, a hang szubjektívítésát (vagy éppenséggel »objektívítésát«) természetesen vitatni lehet — mint minden írásműnél. Ahány ház, annyi szokás. Am nem lehet elvitatni e könyv — s általában az ilyen könyvek — hasznosságát, tényleges megfogható erőnyeit, azt, hogy valóban segítik a jelent. (Szűcs Andor)

Barabás Tibor: *Győzelmes évek*. Bp.: Népszava, 1952. 103 old.

Fehér Klára: *Ez az ország a mi országunk*. Riportok és elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 168 old.

Hámos György: *Harcok és harcosok*. Irodalmi riportok. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 141 old.

Veres Péter:

ALMÁSKERT

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az utóbbi év magyar irodalmából kevés műre figyeltek fel annyira az olvasók, mint Veres Péter mai életünket ábrázoló elbeszéléseire. A máról szóló írásoknak közvetlenebb, az elevenbeavágó, szinte személyes jellegű hatását bizonyítja ez a könyvet körülzsongó érdeklődés.

A hét elbeszélés közül különösen a Csillag egyes számaiban már megjelent kettő: az *Almáskert* és a *Rossz asszony* váltott ki sok vitát.

Az Almáskertnek nagyjából ugyanaz az eredete és a célja, mint Urbán Ernő hónapok óta nagy sikerrel játszott Uborkafájának. A különbség a kettő között viszont nemcsak a két műfaj különbsége. Az Almáskertben már túl vagyunk a színdarab komikusan élükre-állított cselekményein: Veres Péter a törvényszerűség mélyvizéből emeli ki tipikus helyzeteket és napjaink jellemző embereit. Itt már nem mulatságos véletlenül múlik a szóbanforgó Télialmatermelő Vállalat hanyatlása. Az emberek jelleme és gondolkodása sokkal lassabban és nehezebben formálható, mint a termelés körülményei, amelyekben dolgoznak. Ezek az átnemalakult emberek képmutatással és karrierizmussal töltik ki a gondolkodásmódjuk és a termelés új módja közti hézagot. Veres Péter bőségesen kihasználja a próza lehetőségeit a jellemek kialakulásának részletezésében és a körülmények aprólékos rajzában. Pozitív hőse szavaiban és gondolataiban pedig alkalmat lelt az idevágó politikai természetű véleményei elmondására is.

A *Rossz asszony* egy ugyanolyan házasság története. Nehéz megdöbbenés nélkül olvasni, hogy mivé lehet egy házasság anélkül, hogy valamelyik fél is szándékosan, tudatosan el akarná rontani. Majoros Józsi és Keller Ibolyka sorsába régen kialakult, táji és családi, a »faluszéli szegényparasztok és az urak után élő városközépi kispolgárok« életformája és szokásai szólnak bele. Hiányolható azonban ennek az egyébként jogos különbözőségnek tudatosítása; a két fiatal, de kiváltkép Józsi, akinek emelkedő, öntudatban is emelkedő életpályája folytán inkább lett volna módja, meg sem kí-

sérli kapcsolatuk tisztázását és egymás kölcsönös nevelését.

Suli Kis Varga a szövetkezetben — pompás rajza a történelmileg elnevelt kisparasztnak, aki kínlódik a szövetkezetben, mert nem tudja becsapni a küibokosokból, a legkeményebb parasztfajtából lett vezetőket.

A Gyermekharag és az Asszonyhűség az elmúlt évtizedek szegényparasztjainak a lélek melegéből fakadó bensőséges családi életét tükrözi a feudalizmusban rájukfagyott világban. (Bernáth István)

Veres Péter: *Gyepsor*. Elbeszélések. 4. bővített kiadás. Bp.: Athenaeum (1950.) 119 old.

Veres Péter: *Túl a gyepsoron*. Elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 96 old.

Veres Péter: *Próbatétel*. Elbeszélések. 4. kiad. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 156 old.

Asztalos István:

FIATAL SZIVVEL

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kitűnő erdélyi író új regénye: fejlődésregény, egy fiatalember öntudatosodásának tükrében mutatja meg azt az átalakulást, amelyen a romániai munkásosztály legjobbjai keresztülmentek a két világháború közti időszakban. Fiatalember még, tulajdonképpen gyerek, amikor börtönbe kerül; s éppen itt döbben rá arra — két lebukott kommunista hatására —, hogy »kint« is börtönben élt — rab lehetett csak abban az országban, ahol földesurak és tőkéses az urak, hajcsárok és csendőrök a rabtartók. A börtön két kommunistájának, a »szőkehajúnak« és a »soványarcúnak« hatására változik a főhős; s amikor szabadul, harcba kezd a teljes szabadulásért, azért, hogy megszűnjön az urak és rabok, elnyomók és elnyomottak világa. Román, horvát, boigár, magyar, zsidó munkások közös sztrájkjában vállal ő is szerepet; s a sztrájk véres küzdelmek, nehéz áldozatok után győz.

Asztalos István a felszabadulás előtti erdélyi magyar irodalom szélsőbaloldali szárnyához tartozott. Nagy István mellett a legöntudatosabban képviselte a kétszeres elnyomásban szenvedő erdélyi magyar dolgozók ügyét. Ahogy annakidején írta: »Szeretem a szegényeket — s talán ezért lettem író. Azt tartom, hogy a szegény embernél nincs jobb ember.« Ez a humanista meggyőződés fűtötte át régi írásait, regényeit és elbeszéléseit — s ez

volt a mondanivalója a nemzetiségi megbékülést hirdető új regényének, a nagy-sikerű »Szél fuvatlan nem indul«-nak is. Ez a kissé absztrakt meggyőződés azonban a politikai változásokkal együtt ért, váltzott tovább. A »Fiatal szívvel« több mint együttérzés. Új regényében — különösen első felében — Asztalos István kitűnően ábrázolja a különböző nemzetiségű erdélyi dolgozók életét, nyomorát, munkáját. Feledhetetlenek azok az oldalak, ahol Libucot ír, vagy a kommunistákhoz közelálló és egyre inkább ideközelítő szolgalegényről. A regénynek legsikerültebb részletei azok, ahol — néhol Gorkij fiatalkori elbeszéléseire emlékeztetően — a még nem öntudatos, de ösztönös proletárfelfogással, szolidaritással, tiszta erkölccsel és becületességgel rendelkező dolgozókról ír. Teljesen hitelesen, nagy művészettel és gazdagon rajzolja meg ezeket az alakokat, érezzük, hogy a két világ harca valóban egyre élesebb, egyre határozottabb, s hogy engesztelhetetlen az az ellentét, amely Libucot, a könyv főhősét s társait szembeállítja az őrmesterrel s megbízóival. De kitűnőek azok a figurák is, akikkel csak a börtönben ismerkedünk meg: főként a lumpenproletár »kameriszt«-re gondolok, vagy a vallásos örületben szenvedő s aljas szektánsra. A lumpenproletárok — jobb híjján használok ezt a szót — ábrázolása igazán kitűnő, rendkívüli gazdagsággal tudja felvázolni alakjuk kontúrjait az író, s rengeteg részlettel, igaz megfigyeléssel teszi élővé, hitelessé figurájukat.

Kár, hogy a kommunistákról már nincs annyi mondanivalója. A börtön két kommunista munkásának, majd a sztrájk vezetésére odaérkezett pártmunkásoknak ábrázolása sematikus, szürke, gyenge. Asztalos István nem ékesíti fel őket annyi egyéni tulajdonsággal, jellemző aprósággal, mint Nikulinát, Libucot, vagy akár Slomovicot, Ruzsát. Egy párt személytelen képviselői maradnak, megmagyarázhatatlanul s néhol már hihetetlenül heroikus emberek; s ez annyival inkább baj a regény szerkezetének szempontjából is, mert a főhős s a többiek kommunistává válása is sematikus marad, ha nem elég eleven és művészi ábrázolt a rájuk ható erő — a kommunista párt, a párt harcosa. Így azután a regény két részre bomlik; az elsőben megismerjük a börtönben élő, öntudat-

lan, de már lázadózó tiszteséges munkásokat. A másikban pedig — a többé-kevésbé öntudatos, a párthoz közelálló harcos proletárok további életét látjuk, harcaikat, áldozataikat, részleges győzelmüket. De azt a folyamatot, ahogyan öntudatlan emberekből kommunistákká lettek, nem látjuk — éppen a kommunista párt, a kommunisták rajzának sematikus volta miatt.

E fogyatékoságai ellenére is kitűnő Asztalos István könyve, az illegális mozgalom, az erdélyi munkások közös elnyomottságának s közös lázadókedvének regénye. Méltó folytatása az író eddigi műveinek — s bizonyára előkészület még kitűnőbb, átfogóbb művekhez, amelyekben az előremutató erőket, az öntudatos emberek is igazi művészettel, gazdag színekkel tudja majd ábrázolni. (Réz Pál)

- Bárány Tamás: *Húsz év.* Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 447. old.
 Nagy István: *Egy év a harmincból.* Bukarest. Allami Irodalmi és Művészeti Kiadó 1951. 188. old.
 Kamjén István: *Mihály.* Bp.: Révai 1950. 179. old.
 Papp Ferenc: *Acélfogak.* Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 400. old.

Molnár Zoltán:

A KOVÁCS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Két-három éve jelennek meg Molnár Zoltán elbeszélései folyóiratainkban, most kötetbe gyűjtve nyújtja át első írói aratásának eredményét. Molnár a munkások világának írói ábrázolását tartja feladatának, valamennyi írásának egyszerű emberek, főként munkások a hősei, akár a felszabadulás előtti keserves éveket idézi fel, akár napjaink nagyszerű dolgozóit mintázza meg.

Molnár a magyar munkásosztály életét belülről, a részvevő szemével nézve igyekszik ábrázolni. Nem egy elbeszélésében sikeresen meg is oldja a maga elé tűzött nehéz feladatot. A »Szegényember« című elbeszélésében feledhetetlen, meleg emberi szívvel megrajzolt portrét készít az esett vén napszámosról, aki »*elég hős, aki a puszta kezével megbírja ezt a világot s még ennyi porontyot nevel.*« Örömmel olvassuk újból a kötetben a nagy kifejező erejű, jelentős atmoszféra-teremtő tehetséggel megalkotott *Eső* című elbeszélést, melyben egy zápor-okozta kényszerű ne-

gyedórás tanyázásban sikerül életre kelteni emberi mivoltukban a kőműveseket, fiatalokat, idősebbet egyformán. Az emberábrázolásnak, emberi tulajdonságok kibontásának ezzel a művészi fokával nem minden írása dicsekedhet. A címadó kisregény, mely egy faluvégi szegény félárva-ból lett kovács munkásmozgalmi történetét fogja át, már csak részleteiben ilyen meggyőző. A túl sok cselekmény egybezsúfolása azt eredményezte, hogy hőseit nem tudta döntő helyzetekben kellő alapossággal elemezve bemutatni.

Molnár Zoltán igen élvezetes elbeszélő. Novellái mozgalmasak, nyelvezete egyéni, jellegzetes, jóize van, — bár nem mentes néhol a mozgalmi zsargontól. Érdemes megjegyezni a kötetről, hogy a három év alatt írt novellákban megformálási és kifejezésbeli fejlődés alig észlelhető, legfeljebb politikai tisztulás vehető észre, mint azt a termelési novellák közt üdítően ható »*Káder*« példázza. Molnár első novellái is olyan tetszetősek, akár a legfrissebbek. Ez a tetszetős, zökkenőmentes elbeszélő módor gyakran sietettséget takar. Nemcsak a nagyon vázlatos »*Mostoha*« mutatja ezt, de »*A kovács*« című is. Molnár hosszú történeteket, eseménysorokat mesél el s ritkán él a nehezebb, de a nagy novellisták által oly eredményesen művelt alkotásmóddal: az egy cselekményt, az élet egyetlen döntő mozzanatát szélesen kibontó ábrázolással. Kötete azonban így is sok jóval biztató jelentkezése egy új magyar elbeszélőnek. (Varga Imre)

Galgóczi Erzsébet: *Egy kosár hazai.* Elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 191. old.

»OLCSÓ KÖNYVTÁR«

A Szépirodalmi Könyvkiadó sorozata

Hosszú idő óta nem aratott ilyen jelentős sikert könyvkiadásunk, mint most, az »Olcsó Könyvtár«-sorozat megindításával a Szépirodalmi Könyvkiadó. Ha visszagondolunk az elmúlt évek könyvtermésére, sok mindenre büszkék lehetünk. Évek óta úgyszólván minden szépirodalmi kiadvány napok és hetek, legfeljebb hónapok alatt elfogy. A legtöbb szépirodalmi könyv azonban még nem elég olcsó és a szépirodalmi kiadványok mennyisége sem éri még el az igényeket.

Az »Olcsó Könyvtár«-sorozat esetében végre maradéktalan az örömünk. Az utóbbi időben szokásos öt-tízszáz péld-

dányszámok helyett e sorozat köteteit egyenként 30.000 példányban nyomják, könyvesboltokon kívül Ibusz-pavilonokban és újságárusoknál is kaphatók, áruk 3, illetve 4 forint. Mindezek mellett jó könyvek: olvasmányosak, rendkívül szórakoztatóak anélkül, hogy bármelyikük is alatta maradna a magas irodalmi színvonalnak.

Lapozzunk bele az »Olcsó Könyvtár« első köteteibe. *Heltai Jenőnek*, az élő magyar irodalom egyik legnagyobb alakjának és korelnökének, a 83 éves kitűnő írónak »JAGUÁR« című regénye pontosan 40 évvel ezelőtt látott először napvilágot, 1914-ben. Azóta sem vesztett semmit bájából, aranyos humorából, frissességéből. A »Krajcáros Igazság« című, múlt század végi újság alapításának és fennmaradásáért vívott harcának történetét beszéli el egy detektívregény izgalmasságát meghaladóan érdekes, lebilincselő történetben. A kalañdregények paródiájának is lehet nevezni ezt a könyvet, amely emellett igen szemléletesen ábrázolja egy letűnt világ különböző társadalmi osztályait és egyéni típusait. A Nagy Senki, Rézorr kapitány, Mák István, Általános bácsi, Jaguár vagyis gróf Mindenysza Zdenkó, Csontos Szigfrid és a többiek alakja hosszú ideig felejthetetlen marad az olvasó számára. Ezt a könyvet szinte együltében olvassa végig az ember, s ha leteszi, nemcsak a Jaguár bűbajos történetét éli végig újra képzeletében, de arra is gondol: milyen jó lenne, ha mai fróink is ilyen szellemes, fordulatos, olvasmányos kisregények tömegét írják a mi társadalmunkról, a mi korunk jellegzetes típusairól, a mi életünk kalandjairól, izgalmairól és derűjéről.

Jack London »A VADON SZAVA« című regénye a világirodalom egyik gyöngyszeme. Mélyen megrendítő frás, amely nemcsak stílusa és mondanivalója miatt foglal el megkülönböztetett helyet az irodalomban, hanem azért a merész és rendkívül finoman, hatásosan megvalósított ötletéért is, hogy az író az egész történetet — egy kutya szemszögéből nézve adja elő. Buck, ez a hatalmas természetű, rendkívül szép, hihetetlenül okos, hűséges, bátor és szorgalmas, csodálatos kutya a regény főszereplője. Az ő érzésein, ösztönein, lelkivilágán, szinte azt mondhatjuk: gondolatain keresztül ábrázolja az író a környezetet, bonyolítja a cselekményt. A tájakat és az embere-

ket úgy ismerjük meg, ahogyan Buck látja, érzi és érzékeli. Kis mestermű ez a regény, ifjúságnak és felnőtteknek egyképp kedves és gyakran visszatérő olvasmánya.

Az »Olcsó Könyvtár«-sorozat első kötetei között jelent meg a nagy elbeszélőnek, *Jókai Mórnak* egyik legdúsabb meseszövési kisregénye, *Botsinkay Jónás* szerelmének, meggazdagodásának és vitézségének csodálatos története, a »Cigánybáró«, *Verne Gyula* szép, izgalmas és rendkívül aktuális könyve, a »Bégum ötszáz milliója«, valamint *Stevenson* kalandos regénye, a »Kincses sziget«. A sorozat további kötetei nem kevésbé vonzóak: a »Szent Péter esernyője« *Mikszáthtól*, *Móricz Zsigmond* írása, a »Forró mezők« és *Pierre Courtadenak*, a világszerte ismert francia publicistának a vietnami szennyes háborúról szóló »Fekete folyó« című regénye.

Egy nagyszerű haladó hagyomány felélevenítése, egy kitűnő gondolat újszerű és jó megvalósítása az Olcsó Könyvtár. Igaz örömmel, őszinte szeretettel üdvözljük. (Barabás Tamás)

Lenau:

VÁLOGATOTT VERSEI

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Szépirodalmi Könyvkiadónak a világirodalom nagy költőit magyarul megszóltató sorozatában, — amelyben legutóbb Burns és Victor Hugo verseit olvashattuk, — jelentek meg Lenauk (1802—1850), az osztrák-német irodalom nagy lírikusának válogatott költeményei.

Lenau, a szép természet és zsarnokgyűlölő szabadság nagy költője közel áll hozzánk, magyarokhoz. Magyarországon született, itt járt iskolába, itt töltötte gyermek- és ifjúkorát. A magyar nép, a magyar tájak szeretete élete végéig eleven árama költészetének; a magyar nép értékeiről, törekvéseinek igazáról, mindig elismeréssel és lelkesedéssel beszélt.

A kötet, amelyet Turóczi-Trostler József szerkesztett és látott el alapos, Lenau költő fejlődését behatóan elemző bevezető tanulmánnyal, elsősorban Lenau költészetének humanista, forradalmi oldalát mutatja meg. A tragikus sorsú költőt (életének utolsó hat esztendejét a

winnenthalai és a felsődöblingi elmegyógyintézetben töltötte) eddig főképp mint a fájdalom, a töprengő szomorúság költőjét ismerték nálunk. Az egyébként nagyszámú és értékes régebbi Lenau-fordítások is — Tóth Árpád ragyogó »Albigensek«-fordításától eltekintve — hozzájárultak a dekadens, világfájdalmas egyoldalú Lenau-kép kialakításához. Kévszó esett a júliusi forradalommal, a lengyel nemzeti felkeléssel együttérző, az arisztokratákat, a szabadság-tíró Metternichet és a klerikalizmust a gyűlölet és a gúny izzó szenvedélyével támadó Lénauról, aki eposzt akart írni a francia forradalomról. A kötet verseinek összeválogatása helyesen világítja meg Lenau költészetének ezt az oldalát, amely legforradalmibb hangon »Az albigensek« záróénekében szólal meg: »A fényt az égről nem lehet lemarni, — napot sötét csuhákkal eltakarni, — vagy bíborköntösökkel, — fény lesz itten!«

Szép válogatást találunk Lenau amerikai útjának élményeiről, gyors kiábrándulásáról az »égig bűzlő kalmárlekek« világából. Helyeselhetjük azt is hogy külön ciklusba foglalva találjuk a legszebb magyar tárgyú költeményeket Lenau gazdag szerelmi lírájáról azonban elég szegényes képet ad a kötet.

Lenau nagyobb költeményeit (Faust, Savonarola, Zsiszka, Az albigensek, Don Juan), amelyek a történelmi multba visszavetítve mély átéléssel és sajátos líraisággal voltaképpen a költő útkeresését és eszményeit tükrözik, néhány szemelvény képviseli. Szükséges lett volna legalább »Az albigensek«-et, amelyből úgyszólván csak néhány részlet hiányzik, teljes egészében közölni; a többihez pedig több magyarázatot, a mű egészét jellemző, a meglévőnél bővebb jegyzetet fűzni. Enélkül a tájékozatlan olvasó nem értheti meg igazán a kötetben közölt szemelvényeket sem.

A kötet szerkesztője felhasználta Kerényi Frigyes, Vajda, Reviczky, Babits, Tóth Árpád régebbi szép fordításait is. Az új fordítások közül Áprily Lajos fordításait érezzük a legsikerültebbeknek. (Pók Lajos)

Lenau (Nikolaus) verselből. Fordította és bevezette Havas István. Bp. Singer és Wolfner, 1936. 98 old.

Lenau: Költemények. Ford. Barát Ármin. Bp. Rózsavölgyi (é. n.) 241 old.

Lenau Miklós: Szerelmes versek. Ford. Barát Ármin, Békéscsaba. Tevan. 1918. 128 old.

Borisz Polevoj:

EGY IGAZ EMBER

Ifjúsági Könyvkiadó

A háború első évében Mereszjev szovjet repülőfőhadnagy vadászgépe légi harcban az ellenség megszállta területre zuhan. A fiatal repülő törött, fagyott lábbal tizennyolc napon át vonszolja magát, kűszik, gurul a szovjet állások felé a behavazott, ismeretlen érdőben. Agyonsanyargatott testébe az önt erőt, hogy sem fogságba esni, sem elpusztulni nem akar. Partizánok mentik meg és a hátországba kerül, ahol mindkét lábát amputálják.

A tulajdonképpeni történet most kezdődik. Mereszjev legfőbb célja: a múltb használata olyan tökéletes elsajátítása, hogy az »igazi« lábként engedelmeskedjek neki és így ismét repülhesen. Az író egyszerű művészi eszközökkel, nagyon bensőséges, emberi hátteret tud adni a nak a küzdelemnek, amelynek során a rokkant fiatalember úrrá lesz érthető kétségbeesésén, fájdalmakkal és kétségekkel viaskodva keresi az utat, vissza az egészséges emberek közösségébe, az élethalálharcát vívó szovjet társadalomba, ahonnan rokkantsága kiszorította. E hősiességre törekvés mögött egy fiatal ember, egy fiatal férfi vergődik, aki a szeretett lány képét hordja a zubbonya zsebében: nemcsak teljesértékű harcosná akar lenni újra, hanem teljesértékű emberré is, akinek joga van a boldogságra. A testi és lelki szenvedések legyőzésének ez az ábrázolása, amely Mereszjev küzdelmének méltán az igazi hősiesség fényét adja, a szovjet hazafias romantika egyik legszebb alkotása. Egyben a háborús szovjetország társadalmának képe is. Mert a többi szereplő: katonák, sebesültek, orvosok és ápolók és a látszólag »véletlenül« a regénybe került egyéb személyek valamennyien azokat a társadalmi erőket képviselik, amelyek Mereszjevet győzelemre segítik: a fiatal tiszt megoldja a lehetetlennek látszó feladatot, láb nélkül megtanul repülni és alig két év múlva már részt vehet az ellenség kiűzésére indított 1943. évi nagy szovjet ellentámadásban...

Mereszjev története már évek óta az acélos akaratú, hősiesség és hazafiság példaképe olvasóink előtt, mert a regény több ízben is megjelent magyar fordításban és filmváltozata is népszerű. Új kiadását — amelyet Zsukov Sztálin-díjas rajzai díszítenek — szintén nevelőereje, líszta romantikája és megkapó érdekessége indokolja. (L. O.)

Polevoj: **Mi szovjet emberek.** Ford. Zoltán Lajos. 2. kiad. Bp.: Új Magyar, 1950. 252 old.

Polevoj: **Az arany.** Ford. Gergely Viola. Bp.: Új Magyar, 1951. 496 old.

Polevoj: **Egy sztálingrádi munkás.** Ford. Rajna Béla. 2. kiad. Bp.: Népszava, 1950. 96. old.

Pavlenko, P(etr). A(ndrejevics) **Boldogság.** (Regény.) (Ford. Erdődi József.) 5. átdolgozott kiad. Bp.: Új Magyar Kk., 1953. 263 old.

Bek, Alekszandr: **A volokalamszki országot.** Ford. Gyöngyös István. 10. átdolgozott kiad. Bp.: Új Magyar Kk., 1952. 229 old.

N o s z o v:

MISKA MEG ÉN.

Ifjúsági Könyvkiadó

A »Miska meg én« kedves humorról megrajzolt, vidám, mozgékony kisdiákok régi ismerőseink, hiszen Noszov korábbi írásainak is ők a hősei. Most azonban nem munka és tanulás közben találkozunk velük, hanem a szórakozás és az önfeléd játék perceiben.

A könyv lazán összefüggő, mulatságos történetek sorozata, a gyerekolvasók elkísérik hőseiket a pionír-táborba, fejüket csóválják, mikor a nyughatatlan kisdiákok elrontják a játék-telefont, jót nevetnek a bőröndben utazó Pajtás kutyá esetén, a fenyőfát szállító két jóbaráton vagy Miskán, aki olyan ügyetlenül főzi a kását — egyszóval szívükbe zárják, pajtásukká fogadják a könyv alakjait.

Noszov kiváló pedagógus, amit írásában elmond, az egyáltalában nem rendkívüli, de *ahogyan* elmondja, az példamutató. A »Miska meg én« történeteit egy kisdiákkal adatja elő, első személyben. Nem eredetiség ez, hanem jelentős funkciójú írói ötlet. Az író tulajdonképpen »optikai csalódást« idéz fel tudatosan, az elbeszéléseket az olvasóval hasonlókorú gyerek »tudatából vetíti ki«, aki úgy számol be az eseményekről, az emberekről, a szünidő élményeiről vagy akár a jégpálya építéséről, mint egy kedves játszótárs. Noszov módszere helyes felismerése annak, hogy a gyereket

untatja, ha észre veszi, hogy most pedig nevelni akarják.

A történeteket elbeszélő kisdiákok természetesen hiteltelenek a gyerekolvasók előtt, hiszen nem azt kapják készen, ami helyes, hanem azt, amiből és ahogyan a jó születik. Ez megsokszorozza a könyv pedagógiai hatását. Persze, hogy az írás híven teljesítse nevelő funkcióját, gyakorlatilag magának a kisdiákoknak kell elmondania és megfogalmaznia a pedagógiai elveket anélkül, hogy tudáskosnak hatna vagy hitelét veszítené a könyv.

De a jó nevelőt dicséri az is, hogy Noszov vidáman és vidámságra tanít — kötetének szinte minden sorát beragyogja friss, ötletgazdag humorral. Igaz ugyan, hogy talán az író humorra az egyetlen, ahol nem teljes a tudatoson felidézett »optikai csalódás«, ahol az első személyben beszélő kisdiákok mögött sokszor Noszovot, a felnőtt humorát érezzük. (Maár Gyula)

Noszov, I. B.: **Jóbarátok.** (Ifjúsági, regény.) Ford. Szöllősy Klára. (Illusztrálta: Pozin. 2. kiad. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó, 1953. 150 old.

Batrov, A.: **José barátunk.** Elbeszélések. (Ford. Rozvány Szidónia. Illusztrálta: V. Bogatkin.) Bp.: Ifjúsági Kk., 1953. 94 old.

Licszlanov, I.: **Egy kis tengerész kalandjai.** (Ifjúsági regény.) Ford. Rab Zsuzsa. (Illusztrálta: G. Fitingof.) Bp.: Ifjúsági Kk. 1953. 243 old.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

A KULTÚROTTHONVEZETŐK KÉZIKÖNYVTÁRA

Művelt Nép Könyvkiadó

Ma már a kultúrotthonokban folyó munka olyan sokirányú, hogy a vezetők csak állandó és rendszeres továbbképzés után tarthatnak lépést az egyre újabb és újabb követelményekkel. Ebben a továbbképzésben nyújthat igen komoly segítséget számukra a »Kultúrotthonvezetők Kézikönyvtára«. A könyvtárnak eddig több, mint húsz kötete jelent meg, s abban a legjobb szovjet és magyar gyakorlati tapasztalatokat találhatják meg a vezetők is, de az egyes kultúr-csoportok vezetői is. Véleményünk szerint éppen ezért a kiadó kissé hibásan választotta meg a sorozat címét, mert ezek a könyvek a kultúrotthonvezetőkénél szélesebb körhöz szólnak. Igen sok, hasznos taná-

csot, példát találnak benne az egyes csoportok, az illető művészeti ágban talán irtasabb vezetői is. De a csoportok tagjainak is hasznos olvasmányai.

N. Afanaszjeva és Sz. Bahnyickij: Egy falusi klub munkája című füzetében a Kujbisev-terület Sztavropol-járás Russz-kije Viszelki nevű falujának klubjáról ír.

Ez a klub nem nagy. Van benne egy olvasószoza, egy színpad és egy nezőtér. s bizony amikor összegyűlnek a »Szovjet Hadsereg« nevű artel tagjai, alig férnek el benne. A klub mégis megtalálta a módját annak, hogy együvé forrjon a kolhozsal.

A klub vezetősége ezt úgy érte el, hogy különösen a helybeli értelmiség bevonásával — széles aktív-hálózatot épített ki. Az értelmiségiekből, tanítókból és agronómusokból komoly előadó gárdája van, s ezek megbeszélnek a parasztokkal minden aktuális gazdasági és politikai kérdést. Az értelmiségieken kívül azonban komoly kolhoz-paraszt aktivistagárdát is állítottak, akik közvetlen kapcsolatban vannak a mezőgazdasági termeléssel, s így mindig idejében tudtak válaszolni a brigád életével kapcsolatos fontosabb kérdésekre.

A klub arra törekszik, hogy minden brigádnak, csoportnak, telepnek saját felolvasói, vitavezetői és röplap-szerkesztői legyenek. Ennek a rendszernek különösen a vetés és más nagy mezőgazdasági munkák idején vették hasznát, amikor nehéz a parasztokat gyűlésbe hívni.

Az előadói tervben komoly helyet foglal el a mezőgazdasági ismeretek és az élenjáró tapasztalatok terjesztése. Ezeknek az előadásoknak napját természetesen úgy választják meg, hogy mindig segítse a kolhoz aktuális feladatait.

Szegedi Emil: Útmutató a fotoszakőrök munkájához. A fényképezés egyre elterjedtebb, egyre népszerűbb sport ma már nálunk is. A kultúrotthon fotoszakköreinek az a célja, hogy a fotokedvelők művészi igényét és technikai készségét továbbfejlessze, hogy ne elégedjenek meg jól-rosszul sikerült arcképekkel, hanem vegyék észre a vidék, a város, a falu, az üzem, a tsz szépségeit, örökössék meg.

Szegedi Emil könyve ebben komoly és rendszeres segítséget ad. Mindenek előtt ismerteti a fotokör felszerelését és műhelyét, majd a fényképezőgép szerkezetét. Ezután tér rá a fényképezés gy-

akorlati műsterfogásainak tanítására. Beszél a rekesz és a mélységi elességről, a zárszerkezetről, a kefesőberendezésekről, a fény jelentőségéről, a fényforrásokról és színszűrőkről. Leírja, hogy tulajdonképpen hogyan is kell kiválasztani a fényképezéshez alkalmas időt, helyet, pillanatot.

Legtöbb fotós számára komoly probléma a megvilágítási idő megállapítása. Szegedi Emil könyve ehhez is igyekszik hasznos, gyakorlati tanácsokat nyújtani.

Haladók részére talán legfontosabb a fényképezés gyakorlati fogásairól szóló fejezet, amely már bizonyos finomságok kifejezésére tanít. Általában fontos azonban az eszmei tartalom kifejezéséről szóló rész, amely sok gyakorlati tapasztalat közlése mellett ráirányítja a fotósok figyelmét arra, hogy mikor, mit is kell fényképezni.

A könyv a továbbiakban még a negatív előhívással és a pozitív eljárással foglalkozik, a laboratóriumi tapasztalatokkal és a színes felvételekkel. Általában a könyv szerencsésen foglalja össze a fényképezéssel kapcsolatos legfontosabb mondanivalókat, s így komoly segítséget nyújthat fotoszakköreinknek. (A. I.)

Fónagy Iván—Soltész Katalin:

A MOZGALMI NYELVRŐL

Művelt Nép Könyvkiadó

Nyelvünk a felszabadulás óta kétségkívül sok szükséges új szóval gazdagodott. Am, sajnos, az is tagadhatatlan, hogy ugyanakkor beszédünkbe és írásainkba jóval több torz és idegen szó, hibás kifejezés fészkelte be magát. Legelőbb írók, újságírók húzták meg a vészharangot, majd a megújodott Magyar Tudományos Akadémia is küzdelmet hirdetett az elburjánzó nyelvrontás ellen. Megújította Nyelvészeti Bizottságát és a Nyelvtudományi Intézet is feladatai közé vette a nyelvművelést. Noha a múlt évben Lőrincze Lajos »Nyelv és élet« című könyvében közölte akadémiai beszédét, meghatározta a legsürgősebb nyelvhelyességi és nyelvtisztítási tennivalókat is, a nyelvművelési mozgalom a tudományos tevékenység köréből és az újságok, folyóiratok hasábjairól nem jutott el a mindennap gyakorlatába és így a mozgalmi életbe sem. Bár — mint köztudomású — még az akadémiai nagygyűlés

előtt a II. pártkongresszus megbélyegezte a »mozgalmi zsargont«, e »bürokrata tolvajnyelvét« — lényegében mi sem történt a helyzet megváltoztatására.

Fónagy Iván és Soltész Katalin 72 oldalas műve: »A mozgalmi nyelvről«, végre olyan munka, amely mint *kézikönyv*, gyakorlati segítséget adhat a mozgalmi nyelv megtisztítását célzó törekvésekhez. A szerzők elsöben felvázolják szókincsünk gazdagodását és ismertetik azt a tényt, hogy az új szavak, szóösszetételek tükrözik szocialista fejlődésünket. Sajnos, azonban szemrebbetés nélkül idesorolnak sok hibás képzésű, torz szóalakot és fölöslegesen használt idegen szót is, pedig ezek nem gazdagítják, hanem szegényítik nyelvünket, mert kiszorítják, feledésbe taszítják a fogalmat pontosan kifejező, jó magyar szavakat. Ezután meghatározzák a nyelv-helyesség és nyelvtisztaság kérdéseinek alapfogalmait és alaptörvényeit (a dolgozó nép és a nemzeti nyelv viszonya, a nyelvjárások és a köznyelv, az irodalmi nyelv), majd a baj gyökereit keresve, helyesen állapítják meg, hogy az irodalmi nyelv hiányos ismerete nagy mértékben hozzájárul a mozgalmi nyelv hibáinak elterjedéséhez. A szerzők kifejtik a nyelv és a zsargon közti különbséget és hangsúlyozzák, hogy a mozgalmi nyelvet nem (helyesebben: nem csupán) újonnan gyártott szavak teszik zsargonná, hanem bizonyos köznyelvi szavak elkoptatása, elferdítése, helytelen értelemben való használata és az a körülmény, hogy e kifejezéseket csupán egyes tárgykörökben és alkalmakkor használják. A mozgalmi zsargon kialakulását és jellegét ismertetve, sok és sokféle példán mutatják meg a hibákat, hozzájuk fűzve a kifejezés helyes módját is. Eppen ez a módszer adja meg munkájuk *kézikönyv* jellegét és ezért jól alkalmazható nevelő eszköz lehet a főként a gondolkodás restségéből származó hanyag, pongyola beszéd és írás elleni küzdelemben.

E mű azonban csak az esetben érhet el eredményt, ha a pártszervezetek és tömegszervezetek, a pártoktatási elő-

adók, a könyvtárosok, a tanítók és tanárok a nyelvhelyességi és nyelvtisztító mozgalomból tervszerűen és határozottan kivesszük részüket. Ehhez azonban sürgösen új, nagyobb példányszámú kiadásra volna szükség, mert 4000 példány még az ország könyvtárai számára sem elegendő. (Tamás Ernő)

Barna György:

ÖRVÉNYLŐ MENETVÁGÁS

Népszava Könyvkiadó

Az örvénylő menetvágás mint annyi sok más haladó technológiai eljárás a Szovjetunióból származik. Ezeket a tapasztalatokat használják fel vasipari üzeinkben a dolgozók továbbfejlesztve úgy, hogy a gyorsforgácsolást a menetvágásra is kiterjesztik. Az örvénylő menetvágás egyszerű készülékkel megvalósítható. Ennek a módszernek is, mint minden forgácsolási technológiai eljárásnak megvannak a maga fogásai. A legkedvezőbb szerszám éltartósság és legnagyobb termelékenység érdekében kell beállítanunk a megfelelő forgácsolási adatokat (forgácsolási sebesség), előtolás stb. és mivel bonyolult alakos felületek (éles menetek, trapézmenetek) előállításáról van szó, ahol a menetprofil torzulásmentességre és minél nagyobb pontosságára kell törekedni, legalább nagyvonalakban ismerni kell a fentiek biztosításának előfeltételeit.

A »Munkafogások a gépgyártásban« című sorozatban megjelent kis könyvnek az a célja, hogy leírja az örvénylő menetvágás mibenlétét és lehetőséget nyújtson az eljárás végrehajtásához szükséges készülék — vagy készülékek — gyártására, illetve tervezésére. (R. Gy.)

Levickij, M. Ja.: *Menetmarás*. Ford.: Füzes-séry István. Bp. Nehézipari Könyvkiadó, 1953. 215 old.

Prejsz, G. A.: *Fémek gyorsvágása*. Ford.: Schäfer Vilmos. Bp. Népszava, 207 old.

E rovat kis bibliográfiát összeállította:
Tisza Andor.